

[המהדורה המודפסת](#) << [הארץ השבוע](#)**יותר לקוחות או יותר מובטלים**מאת [רותי סיני](#)

ההסתדרות טוענת בקמפיין החדש שלה שהעלאת שכר המינימום תמלא את החנויות; המעסיקים טוענים שהיא תמלא בעיקר את לשכות התעסוקה. הוויכוח הוא יותר על השקפת עולם חברתית מאשר על כלכלה

מבצע תליית כרזות של ההסתדרות בראשון לציון. "אין סתירה בין כלכלה צומחת לצדק חברתי", אומר יו"ר ההסתדרות, ח"כ עמיר פרץ תצלום: דודו בכר

נחום קהלני, בעל פיצוציה גדולה בראשון לציון, מספר על ילדים שנכנסים לחנות שלו, מסתכלים בערגה על מקרר הגלידות ובסוף קונים מסטיק כי אין להם כסף לארטיק. הוא משוכנע שאם הוריהם היו מרוויחים יותר, הילדים לא היו נקלעים לסערת נפש וגם הוא היה יוצא נשכר. קהלני פעיל בקמפיין שהשיקה באחרונה ההסתדרות תחת הסיסמה "העלאת שכר המינימום תניע את הכלכלה". בשבוע שעבר הוא נרתם לתליית כרזות בעשרות בתי עסק קטנים בראשון, מבצע שההסתדרות מרחיבה בימים אלה לערים אחרות. קהלני אומר שאינו חושש שהעלאת שכר המינימום תאלץ אותו לפטר אחד משני עובדיו. "אם אנשים יקנו יותר, אני ארוויח יותר. בכל מקרה אני מאמין שכשצריך עובדים, מעסיקים אותם", הוא אומר.

בהסתדרות טוענים שהדרישה להעלאת שכר המינימום נועדה להבטיח שפירות הצמיחה של השנה האחרונה, שבהם מתהדר האוצר, יגיעו גם לעובדים בשכר נמוך ולא רק לעובדי ההיי-טק. על

פי הצעת ההסתדרות, שאותה העלתה כבר לפני שלוש שנים, שכר המינימום יעלה בשלבים במשך שלוש שנים מרמתו הנוכחית - 3,335 שקלים בחודש ל-4,500 שקלים. במקום להתמקד בתמונות של עובדים עניים שלא יכולים לקנות לילדיהם ספרים, החליטה ההסתדרות הפעם להדגיש את היתרונות של מהלך כזה לכלכלה: לאנשים יהיה יותר כסף, הם יצרכו יותר ובכך יתרמו לצמיחת המשק ולתוספת מקומות עבודה. "העלאת שכר המינימום תוכיח שאין סתירה בין כלכלה צומחת לצדק חברתי", אומר יו"ר ההסתדרות, ח"כ עמיר פרץ (עבודה).

הדיון הציבורי על גובה שכר המינימום מתלהט אחת לכמה שנים באופן מחזורי ומוכיח בכל פעם שהוויכוח הוא יותר על השקפת עולם

חברתית וערכית מאשר על כלכלה. המתדיינים מתבוננים באותה מציאות ומגיעים למסקנות הפוכות. נשיא התאחדות התעשיינים עודד טירה משמיע תחזיות אפוקליפטיות על אובדן כושר התחרות של מפעלים ישראליים בחו"ל שיגרומם לפיטורים של 130 אלף עובדים, תוך שהוא טוען שבכלל לא צריך לקבוע בחוק רמת

שכר מינימום לשעה במדינות שונות*

שכר מינימום לשעת עבודה (במונחי כוח קניה דולרי)	מדינה
7.53	לוקסמבורג
7.41	הולנד
7.39	צרפת
6.27	בריטניה
5.65	קנדה
5.15	ארה"ב
4.53	יפן
3.9	ישראל
3.52	יון
2.32	צ'כיה

* נתוני שכר המינימום עובדו ממחקרים שונים ומתייחסים לשנים שונות בין 2001-2003 בצ'כיה הנתונים מתייחסים ל-1999 ובישראל ל-2004

WEBE גרילים 2005
במבצע מיוחד לחג!

שכר מינימלית. יו"ר ההסתדרות, לעומתו, צופה שהעלאת השכר תעלה 110 אלף איש (45% מהשכירים העניים) מעל לקו העוני, והוא מצייר תמונה אופורית שבה מאות אלפי עובדים מפרנסים את משפחותיהם בכבוד ותורמים להיווצרותה של חברה צודקת יותר.

לטענת ההסתדרות, שכר מינימום של 4,500 שקלים לא רק יאפשר לעובדים לקנות יותר, הוא גם יעלה אותם מעל לסף המס כך שיתחילו לשלם מס הכנסה, וגם מס הבריאות שישלמו יעלה. זאת לעומת המצב כיום, ש-48% מהשכירים אינם מרוויחים די כדי לשלם מס. על פי אותו תסריט, שכר גבוה יותר גם יקל את עול הקצבאות שהמדינה משלמת להשלמת שכרם הנמוך של עשרות אלפי עובדים.

אף שפחות משליש מעובדי שכר המינימום השכירים מועסקים בתעשייה, באופן מסורתי התאחדות התעשיינים היא זו שמובילה את ההתנגדות למהלכים כאלה. הפעם פירסמה ההתאחדות ניתוח שלפיו העלאת שכר המינימום תעלה למעסיקים 22 מיליארד שקלים, שהם 4.4% מהתוצר הלאומי הגולמי, ותוספת העלות למגזר העסקי בלבד שווה לעלות העסקתם של 130 אלף עובדים.

העלות הנוספת תכביד לא רק על מעסיקים במגזר הפרטי. רבים מעובדי המדינה והרשויות המקומיות משתכרים שכר מינימום - כ-32% ממקבלי שכר מינימום לשעה משתייכים לסקטור הציבורי - כך שהעלאת שכר המינימום תחייב הגדלת תקציב המדינה. את העלות למדינה מציעה ההסתדרות לממן מתוספת המסים שישלמו העובדים ומתוספת המע"מ שישלמו בעלי עסקים שמכירותיהם יגדלו.

נמוך מקו העוני

רמת שכר המינימום כיום מציבה את ישראל באמצע רשימה של 20 מדינות שבהן שכר מינימום מעוגן בחוק - ישראל נמצאת במקום ה-11 מבחינת כוח הקנייה - שכר של 3.9 דולר לשעה, אחרי יפן, ארה"ב, קנדה ומדינות מערב אירופה אבל לפני ספרד, קוריאה, טורקיה, מדינות מזרח אירופה ומקסיקו. לעומת זאת, שיעור העובדים בשכר מינימום בישראל הוא בין הגבוהים בקרב מדינות אלה - כ-12% מהשכירים במשרה מלאה מקבלים שכר מינימום ו-27% מכלל השכירים משתכרים ברמה זו.

שכר המינימום כיום נמוך ביותר מ-1,100 שקלים מקו העוני שנקבע למשפחה עם שני ילדים, ובכל זאת טירה טוען שכבר עתה הוא גבוה מדי ואינו מאפשר לחברות להתחרות עם מעסיקים בחו"ל שהעבירו את הייצור שלהם לסין או להודו והורידו באופן דרמטי את עלויות השכר שלהם. לטענתו, כבר היום מעסיקים שמתקשים לעמוד בתחרות לא משלמים שכר מינימום כחוק; אם יחייבו אותם להעלות את השכר, האי-ציות לחוק רק יגבר.

דידי ארזי, מחלוצי ההיי-טק בישראל שהקים בשנות ה-80 את "נייס מערכות" ופרש מעולם העסקים לפני שש שנים לטובת פעילות ציבורית, דווקא חושב שצריך להעלות את שכר המינימום, ולא רק ל-4,500 שקלים אלא ל-5,000. "זה דבר איום שאדם עובד 10 ו-12 שעות ביום ובקושי מגיע לפת לחם", אומר ארזי. גם מצביע על כך ששכר נמוך יוצר עיוותים בשוק העבודה, למשל, הוא מונע מיכון ומודרניזציה בענפים כמו בנייה וחקלאות כי זול יותר להעסיק עובדים לא מיומנים. "במקום לחלק רישיונות לעובדים זרים, שהממשלה תיתן מענקים לקבלנים וחקלאים כדי שיהפכו לעסקים מודרניים - זו השקעה בתשתית כמו בכבישים ובמסילות ברזל", הוא אומר.

ארזי מודע לכך שהעלאת שכר המינימום עלולה לגרום לסגירתם של מפעלים ובכך להעמיק את האבטלה, אבל הוא משוכנע שתוצאה כזאת תהיה זמנית ומוגבלת, ולטווח הארוך היא תבריאה את הכלכלה. "אפשר גם לטעון שצריך להוריד את שכר המינימום ל-1,000 שקלים כדי שאפשר יהיה להחזיר את מפעלי הטקסטיל מירדן. תמיד יש סף שמתחתיו אפשר להקים תעשיות מפגרות. אבל זה מה שאנחנו צריכים?"

השכר נקבע בסין

מפעלו של דני קראוס ושל אביו, קראוס תעשיות, מחזיק מעמד זה 64 שנה אבל עתידו פחות ברור משהיה בעבר. קראוס, שהעסק המשפחתי שלו מייצר אביזרי

מתכת לתחזוקת צנרת שאותם הוא מוכר בעיקר בחו"ל, מתקשה לעמוד בתחרות. העלאת שכר המינימום עלולה לגרום לכך שייאלץ להעביר חלק מהייצור לסין, וכתוצאה מכך לפטר עובדים. רוב מקרב 90 עובדיו מרוויחים יותר משכר מינימום אבל הם מודדים את עצמם ביחס לשכר של חבריהם, והעלאת רמת השכר ההתחלתי תגרוור העלאה בכל רמות השכר, הוא אומר. זו, אגב, אחת הטענות של מתנגדי ההעלאה שמצביעים על המצב הייחודי שקיים בישראל שבו השכר בתחומים מסוימים צמוד לרמות שכר גבוהות יותר.

"זו לא רק בעיה של השכר. זה נזק מצרפי - עלייה חדה במחיר חומרי הגלם, ירידה בשער הדולר, השביתה בנמלים. אני מקבל איתותים מכל כיוון - מהממשלה, מההסתדרות, מהנמלים - שכאן לא המקום לייצר. כשאני מספר לאנשים שאני תעשיין, מסתכלים עלי כאילו שאני מתאבד או תמהוני", אומר קראוס. כתוצאה הוא אינו משקיע בתשתיות במפעל שלו בדרום תל אביב וגם לא מרחיב אותו. גם קראוס לא מאמין שהממשלה צריכה לקבוע מה יהיה שכר המינימום - הוא מכנה את זה התערבות קומוניסטית בשוק - ובמקום זה היא צריכה להשקיע בחינוך ובהכשרת עובדים כדי שיוכלו להרוויח יותר. "אני לא מעסיק עובדים זרים. אני משלם תוספות לשכר מינימום, אבל ישראל פשוט יקרה. המשחק לא נקבע פה - הוא נקבע על ידי עובד בסין שמוכן לעבוד תמורת 100 דולר בחודש", אומר קראוס.

טירה אף טוען שעובד תעשייה בישראל משתכר הרבה מעבר לשכר המינימום משום שהוא מקבל רכיבים כמו שעות נוספות, תשלום בעבור משמרות לילה, פרמיות, דמי הבראה - תוספות שעל פי סקר של התאחדות התעשיינים מעלות את השכר ב-70%, ל-5,670 שקלים בחודש.

על פי דו"ח של ועדה ציבורית לנושא שכר המינימום, שהוגש לאוצר בשנת 2000, רכיבי שכר אלה מעלים את שכר המינימום ל-4,800 שקלים, בממוצע, בחודש. אבל שוררת הסכמה רחבה על כך שאי ציות לדרישות אלה ואחרות של חוקי השכר, יחד עם כישלונה של המדינה באכיפתם, גורמים לכך שרק אחוז קטן מעובדי התעשייה - בעיקר אלה המועסקים במפעלים גדולים ומאורגנים באיגוד מקצועי - זוכים לקבל את התוספות המגיעות להם. מרבית עובדי שכר המינימום לא מועסקים בתעשייה ויותר מ-40% מעובדי התעשייה מועסקים במפעלים קטנים, שם הם חלשים יותר ולא מאוגדים.

חסידי שכר מינימום גבוה יותר נתלים בדוגמה האמריקאית. בארה"ב לא עידכנו את שכר המינימום מאז 1997 ומספר הולך וגדל של מדינות, כ-15 עד כה, נטלו יוזמה והעלו את שכר המינימום בלי להמתין לממשל הפדרלי. בעצומה שעליה חתמו בחודשים האחרונים, קוראים 552 כלכלנים ממכונים ואוניברסיטאות ברחבי ארה"ב, לרבות רבים מחתניו האמריקאים של פרס נובל לכלכלה, להעלות את שכר המינימום שנשחק לרמתו הנמוכה ביותר זה 46 שנה - מ-5.15 דולר ל-7 דולר בשעה. "אנו מאמינים שהעלאה מתונה בשכר המינימום תשפר את רווחתם של עובדים בשכר נמוך, ובניגוד לטענות המבקרים לא יהיו לה השפעות שליליות", כתבו.

לא כך סבור טירה, שבמאמר שהתפרסם באחרונה ב"ידיעות אחרונות", כתב ש"מחקרים רבים שנערכו בארץ ובעולם עולה כי חוק שכר מינימום השפיע באופן שלילי על רמת התעסוקה והביא לגידול בשיעורי האבטלה". לעומת זאת, חברי הוועדה הציבורית לעניין שכר המינימום, שלא הצליחו להגיע לתמימות דעים, ציינו כי מחקרים שנעשו בישראל בנושא זה לא מספקים מסקנות אחידות. הד"ר אבנר אחיטוב, מומחה לכלכלת עבודה באוניברסיטת חיפה, מציין שאין מחקר עדכני על השפעות שכר המינימום - לא בישראל ולא בעולם. "זה לא נושא חם באקדמיה", הוא אומר.

בני פפרמן, ראש המינהל למחקר, תכנון וכלכלה במשרד התעשייה, המסחר והתעסוקה, אומר שעל פי ממצאי מחקרים מהעבר להעלאה מתונה בשכר המינימום היתה השפעה מצומצמת על רמת האבטלה הכוללת, אבל השפעה גדולה יותר על תעסוקתם של עובדים חלשים שעלולים לאבד את עבודתם. בהקשר זה הוא מציין שמרוויחי שכר מינימום גם הם קבוצה חלשה שכבר היום שיעור האבטלה בקרבה נע בין 13% ל-15%, לעומת ממוצע אבטלה כולל של 10.7%.

פפרמן סבור שרמת האבטלה הגבוהה וההאטה הכלכלית בשמונה השנים האחרונות, מהן שלוש שנות מיתון עמוק, מחייבות זהירות בכל הקשור להעלאת

שכר המינימום. בשלב ראשון הוא מציע להפסיר את שכר המינימום, שאמור להוות 47.5% מהשכר הממוצע במשק אבל רמתו נשחקה מאז שהוקפא לפני שנתיים, וכיום הוא נמוך ב-80 שקלים ממה שהוא אמור להיות. כמו כן, רצוי לדעתו לבחון הנהגת שכר מינימום דיפרנציאלי, בדומה לנהוג במקומות רבים בעולם בהתאם לענפים, גיל העובדים ואף מיקום גיאוגרפי. פפרמן מצדד בהבדלים ענפיים - מעסיקים שיכולים להרשות לעצמם, כמו הבנקים וחברות הביטוח, ישלמו שכר מינימום גבוה יותר מאלה שנתונים במצוקה, כמו בתחום הטקסטיל. "פערי השכר באמת גדלו מאוד בעשור האחרון, אבל אי הוודאות במשק גדולה אף היא ואסור לבצע קפיצה כל כך נחשנית בשכר", פפרמן מסכם.

 חזור לדף הבית |
  שלח כתבה |
  הדפס |
  חזור

[ספורט Online](#) | [גלריה Online](#) | [כלכלה Online](#)
[תקנון האתר](#) | [תמיכה ושירות](#) | [ארכיון הארץ](#) | [המהדורה המודפסת - עמוד ראשון](#) | [דף הבית](#)

All rights reserved Haaretz © "הארץ", כל הזכויות שמורות,